

Dorthe Norsová

SPOJKA, DVOJKA, PLYN

Dorthe Norsová

SPOJKA,
DVOJKA,
PLYN

Z dánského originálu *Spejl, skulder, blink*,
vydaného nakladatelstvím Gyldendal v Kodani v roce 2016,
přeložila Markéta Kliková.

Přebal navrhla Gabriela Sigaud Plítková.

Graficky upravil Libor Batrla.

Odpovědná redaktorka Hana Zahradníková.

Jazyková redakce Viola Somogyi.

Jazyková korektura Soňa Čapková.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo,

Milíčova 13, 130 00 Praha 3,

argo@argo.cz, www.argo.cz,

roku 2017 jako svou 3339. publikaci.

Vytiskla Těšínská tiskárna.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-2236-7

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

1.

Sonja sedí v autě a má u sebe slovník. Je těžký a leží v tašce na zadním sedadle. Sonja je v polovině překladu poslední detektivky Gösty Svenssona a už jeho předchozí kniha měla mizernou úroveň. Uvědomila si, že teď na to má, takže si na internetu vyhledala autoškoly a přihlásila se k Folkemu ve Frederiksbergu. Malá modrá učebna páchla zatuchlým kouřem a šatnami. Teorie jí ale šla. Kromě Folkeho byl v místnosti jen jeden člověk Sonjina věku a toho chytili při jízdě pod vlivem alkoholu, takže se držel stranou. Jinak Sonja trčela mezi omladinou. Při kurzu první pomoci ji instruktor používal jako figurantku. Ukazoval na její krku, jak si mají představit, že už nedýchá. Předváděl na ní Heimlichův manévr, prsty jí strkal až do obličeje, do výstřihu a jezdil jí jimi po pažích. V jednu chvíli ji přiškrtil pod krkem, ale to nebylo to nejhorší. Nejhorší bylo, když měli tyhle hmaty vykonávat sami. Nechat se od osmnáctiletého kluka pokládat do stabilizované polohy bylo ponižující. Taky se jí z toho točila hlava, ale toho si nesměl nikdo všimnout. *Ty jsi*

taková bojovnice, říkala jí vždycky máma, a taková Sonja je. Nevzdává to. Měla by se na to vybodnout, ale neudělá to *a pak třicetkrát pořádně stlačíte hrudník a sledujete, jestli dotyčný začne dýchat*, říkal učitel první pomoci.

O to taky nakonec jde, uvědomí si Sonja: o dýchání, a zkoušku z teorie udělá. U ní je vždycky problém praktická stránka věci, a proto teď sedí v autě. Je fajn, že dospěla tak daleko, ačkoli to nestačí. Taky by chtěla, aby jí to šlo, aby získala praxi. Sonjina sestra Kate i švagr Frank si dělali řidičák v osmdesátých letech. U nich doma v Ballingu se pálily pneumatiky, pořádaly závody po strništích a jezdilo se v ojetinách. Všechen ten strach z nehod, který má Kate v dospělosti, nastřádala v pubertě. Jezdila načerno ve vracích, byla femme fatale diskoték a hvězda v klubech i na gymnastických závodech. Sonju by nepřekvapilo, kdyby se tehdy Kate pokoušela nějaké auto přivléct tajně domů. V Ballingu se auta vlečou po cestě za kostelem a Sonjino auto se taky vleče, jenže kvůli tomu, že neumí pořádně řídit. Autu coby mechanismu je těžké porozumět a její jízdy v autoškole provázely nesnáze. Ten největší problém teď sedí v autě vedle Sonji. Jmenuje se Jytte a výuková místnost je prosycená kouřem z jejích cigaret. Autoškola je galvanizovaná cigareto-
vým kouřem a většina toho kouře prošla Jyttinými plícemi. Když Sonja přichází, sedává Jytte ve Folkeho

kanceláři, je na Facebooku nebo si prohlíží lékařská potvrzení ostatních žáků. *Ta Melanie s culíkem nemá potvrzení od doktora, křikne na Sonju ve dveřích. Má pošramocené nervy, věděla jste to?*

To Sonja nevěděla, a ani ona se nenechala vyšetřit od lékaře. Má potíže s ušima. Je to dědičné z matčiny strany. Neudrží v krajních pozicích rovnováhu. Dlouho se domnívala, že ji to minulo, jenže pak to přišlo, dostala polohové závratě. Jmenuje se to benigní paroxysmální polohové vertigo, ale to je na místo, odkud Sonja pochází, příliš latiny. Navíc to má pod kontrolou. V ničem jí to bránit nebude, takže teď sedí v autě. Na zadním sedadle má Göstu a vedle sebe Jytte.

Vzhledem k tomu, kolik toho má Jytte na srdci, nemá čas naučit Sonju řídit. Sonja jezdí s Jytte už šest měsíců a pořád má v řazení rychlostí zmatek. Jytte se chopí příležitosti a udělá to za ni, protože když sama přeřadí, nemusí odbíhat od tématu: Její syn se bude ženit, její vnuče dostane nějaké děsivé jméno, snažte se neumí oblékat a právě umřela sestra nového muže švagrový matky.

„Lidi z Thajska neuměj řídit.“

Sonja s Jytte zastaví na světelné křižovatce ve Frederiksbergu. Kouř z poslední cigarety se vrací okénkem dovnitř. Teď se mísí s potem, který se ze Sonji řine. Zapne pravý blinkr. Jytte má ruku na řadicí páce, zatímco Sonja dává pozor na cyklisty.

„Ta, co ji mám teď, se jmenuje Pakpao. Pakpao? ZELENÁ! DVOJKU, DVOJKU, KOLO!“

Jytte zařadí dvojku a Sonja se vyhne kolu.

„A navíc je vdaná za starý, pětasedmdesátiletý prase. Byl u nás v kanceláři, napařoval se, no hrůza.“

Auto už se dost přiblížilo k centru, jízda je plynulá, takže Jytte může klidně zařadit čtyřku. Přeřadí sama a použije instruktorskou spojku. Pak ukáže na lahůdkářství:

„Tady dělej výbornou tlačenkou, teplou játrovku se slaninou a koktejlový pářečky. Miluju Vánoce, vlastně se jich vůbec nedokážu nabažit. Taky tak zbožňujete Vánoce?“

Je teprve začátek srpna a Sonja si na Vánoce moc nepotrpí. Svátky se totiž točí kolem Katina nákupního seznamu a minimalizace následků cestování proti času, ale stejně na Jytte kývne. Chce ji mít na své straně, když prakticky radí ona. Dokonce pro ni má slabost, protože jí Jytte pověděla, že pochází z Djurslandu. Z vesničky ležící směrem na Nimtofte. Jyttin otec tam provozoval místní obchod s krmivem, který se nacházel přímo naproti škole, takže se Jytte mohla o přestávce doběhnout najíst domů. Do Kodaně se přestěhovala, když jí bylo dvacet. Mladší bratr místního venkovského policisty měl ve Hvidovre pokoj navíc a byl taky u policie. Jytte se vždycky líbili chlapi v uniformě. Teď bydlí v Solrødu, víc ve vnitrozemí, tehdy ale šlo o to, tan-

covat tak dlouho, dokud z člověka nevyvanula vůně dánského venkova.

Sonja řekla, že je k neuvěření, že je Jytte taky z Jut-ska. Na jejím nářečí to sice není poznat, jenže Jytte je těžké vůbec porozumět. Doprava je *pravěj* a doleva *levěj*, a tady se nejedná o dialekt. Je to prostě nejkratší způsob, jakým Jytte dokáže rozdávat pokyny, aniž by musela přeskakovat z jednoho tématu na druhé.

„Moc vám toho z jutštiny nezůstalo,“ podotkne Sonja.

„Tak to si někdy – pravěj – poslechněte, když telefonuju se ségrou. ZELENÁ ŠIPKA, ZELENÁ ŠIPKA, ZAHNĚTE, KRUCINÁLFAGOT, KOLO!“

Sonja zahne doprava a zamyslí se nad tím, jak mluví ona, když telefonuje s Kate. Jenže ona už s Kate takřka nikdy netelefonuje a teď přijíždějí do Vesterbro. Čeká je ulice Istedgade, hotové dopravní peklo, a Jytte vykládá, že se jí líbí švédské stupňovité svícny za okny. Na stromek taky patří stříbrné lamety, ovšem její snacha je prý jiného názoru. U ní má být všechno na stroměčku bílé a to Jytte nechápe, stejně jako nerozumí tomu, proč Folke nabírá do autoškoly tolik cizinců.

„Ať si choděj do svejch autoškol,“ podotkne Jytte. „Nerozuměj mi, co říkám. Jezdit s nima je – levěj – o život.“

Sonja pomyslí na obchod s krmivou v Djurslandu. Doma v Ballingu měli taky jeden. Přes silnici naproti

supermarketu Dagli'Brugsen, kterému podle křestního jména vedoucího říkali *Supr-Aage*. V Ballingu už není prodejna, řezník ani pošta. Farmy se navzájem spolykaly, takže zůstaly jen dvě a ty rozryly veškeré vjezdy a výjezdy z města v místech, kde dříve byly cesty pro mlékárenské vozy, pěšiny pro ženy, co šly na kus řeči, a obyčejné úvozy. Balling se nachází jako izolovaný úkaz civilizace v předdimenzovaném kukuřičném poli, pláň za ním se už ale vymanila efektivizaci. Žijí tam labutě zpěvné, a přestože se už skoro nikdo neživí obhospodařováním půdy, jsou tamější venkovské kuchyně pořád obrovské. Velké jako menší kantýny. Na jednom konci stojí dlouhý stůl z umakartu pro námezdní síly a pro novou krev u okna. Člověk se vždycky musel pošoupnout na lavici a udělat místo pracantům. Takhle sedávala Jytte v Djurslandu a kývala nohama. Běhávala se domů najíst o velké přestávce a nohama ani nedosáhla na zem. Měla na nich červené kotníčkové ponožky a sukni se skotskou kostkou. Máma před ni pokládala krajíc veky. Tu máma peče sama. Je suchá a Jytte si na krajíc maže margarín. Pak se chopí balíčku moučkového cukru. Vrže. Mačkat moučkový cukr do margarínu je legrace. Dokáže tím zabít hodně času. Následně naslouchá, jak moučkový cukr vrže v puse. Rozpouští se v slinách a je sladký jako sirup. Po chvíli zvoní na hodinu. Když zvoní, máma volá, že Jytte přijde pozdě.

Bude muset běžet po okrese a nohy jí kmitají jako paličky bubeníka.

„BRZDĚTE, SAKRA PRÁCE! VY SNAD DO PRDELE NEVIDÍTE TEN PŘECHOD PRO CHODCE?!“

Jytte zabrzdila a podřadila na jedničku. Sledují vyděšeného muže ve větrovce.

„Musíte lidi pouštět!“ řekne jí Jytte.

„Vždyť já vím,“ odvěti Sonja.

„To teda není poznat!“ pokračuje Jytte a vyšlápne spojku, jednička, dvojka.

Jytte zazvoní mobil. Minou třídu Vesterbrogade, trojka. Jyttin manžel má dopoledne volno a nemůže najít dálkový ovladač.

„JE V KOŠÍKU. JO, V KOŠÍKU. V KOŠÍKU VEDLE (pravěj, blinkr, blinkr, sakra už, pravěj, pomalu, POMALU!) žebírek, asi.“

Jedou po Istedgade v roji lesknoucích se kol. Sonje běhají mžitky před očima, skoro nedýchá, ale na křižovatce s ulicí Enghavevej zvládne odbočit vlevo v podstatě sama. Jytte už sice s manželem dotelefonovala, ale objevila ememesku od snachy. Na fotce je Jyttino vnouče v křestních šatičkách. Jytte natahuje slova jak živýkačku, protože Sonja se na tu fotku musí taky podívat, ale byla by radši, kdyby to mohlo chvíli počkat, načež Jytte odloží telefon na palubní desku.

Vymezovat se v autě je těžké. Jako žák autoškoly musí člověk upozadit vlastní vůli a Jytte ji jednou

donutila předjet pojízdný stánek s hot dogy. Jinak jízda probíhala poklidně, dokud nedojely k místu s ostrůvkem v silnici. Ostrůvkem a stánkem s párky. Sonja nemohla předjíždět, jenže řidiči za ní ztráceli trpělivost a troubili. *Tak už doprčic jedte, předjedte ho!* křičela Jytte. Sonja tedy stočila auto do protisměru, předjela ho a pak se vrátila tak rychle do svého jízdního pruhu, že málem srazila párkaře. Už je totiž dojel se všemi těmi párky. *Teď jste měla skoro na svědomí něčí život,* poznamenala pak Jytte.

Zůstalo to v ní zakódované jako stud, jako stud a strach z vraždy člověka, a teď se blíží k Vigerslev Allé. Vede kolem Západního hřbitova a Jytte rozhodne, že u něj zahrnou a objedou ho kolem dokola.

„Mám tenhle hřbitov docela ráda,“ pokusí se Sonja o konverzaci. „Dole je kaple s překližkou v oknech. Myslím, že už se nepoužívá. A je tam i alej křivolakých topolů. A jezírko. Ráda si tam čtu na dece.“

Podle Jytte patří četba na dovolenou a hřbitov mrtvým. V Jyttině rodině je po smrti kdekdo. Někdo zemřel při dopravní nehodě, jiní na rakovinu nebo pracovní úraz. Jyttina matka ještě žije, ale sestra má CHOPN, a pak má Sonja odbočit. Má odbočit vlevo. Zkontrolovat zpětné zrcátko, boční zrcátko, blinkr, podřadit. Jytte zařadí dvojku, ovšem Sonja sama přejede do vedlejšího pruhu. Zvolila správný, což jinak nebývá nic snadného, když jich je tolik. Svítí červená,

podřadily na jedničku a pak zastavily a čekají. V pruhu napravo stojí dodávka. Túruje.

„To jsou ňáký cigoši,“ podotkne Jytte a ukáže na dodávku.

Sonja hledí na semafor. Rozsvítí se oranžová. Sonja se rozjede. I dodávka se rozjede a pak se vmáčkne před Sonju. Zabočit vlevo z odbočovacího pruhu doprava je zakázané. Sonja to dobře ví a Jytte taky. Už stáhla okénko a strká ruku s prostředníkem ven, druhou rukou šmátrá po volantů a opírá se do klaksonu. Jytte používá klakson i prostředník a zastaví v křižovatce, i když mají zelenou. Dodávka také zastaví a teď sjíždí i její okénko.

„ČMOUDI!“ ječí Jytte.

„DĚVKO ZASRANÁ!“ křičí dodávka.

Sonja pomyslí na zesnulé předsedy vlády na přílehlém hřbitově. To je tak fajn, zajít si tam s dekou. Pak si tam leží, kouká na Hanse Hedtofta, kachny ká-chají a střecha velké kaple září na slunci. Připomíná to Nový Jeruzalém nebo kousek vzdáleného Dánska. Zvuk aut v dálce je nezřetelný. Cítí vůni tisu a zimostrázu a připadá si skoro jako uprostřed ničeho. Klidně by kolem mohl projít jelen, a ke kávě si koupila koláček a v křoví si přivlastnila břechťan. Mrtví hluk nedělají, a když bude mít štěstí, přeletí jí nad hlavou dravec. Tak si tam leží a může před vším utéct.